

АНОТАЦІЯ

У статті аналізується проблема підготовки студентів-іноземців в Україні, розглядається система підготовки іноземних студентів у ВНЗ України, а також її проблеми, протиріччя, сучасні завдання та напрями покращення. Розглянуто політичний, економічний, психологічний та гуманітарний аспекти надання освітніх послуг іноземним громадянам.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется проблема подготовки студентов-иностранцев в Украине, рассматривается система подготовки иностранных студентов в ВУЗ Украины, а также ее проблемы, противоречия, современные задачи и направления улучшения. Рассмотрены политический, экономический, психологический и гуманитарный аспекты предоставления образовательных услуг иностранным гражданам.

SUMMARY

The paper analyzes the problem of training of foreign students in Ukraine, considered the system of training of foreign students in the university of Ukraine, as well as its problems, contradictions, current challenges and areas of improvement. We consider the political, economic, psychological and humanitarian aspects of the provision of educational services to foreign nationals.

УДК 37.034

Виктор Короленко
(Миколаїв)

МОРАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Актуальність теми дослідження. Сучасний період духовно-морального розвитку українського суспільства характеризується кардинальними змінами у моральному вихованні дітей. Саме тому моральне формування дітей шкільного віку набуває сьогодні актуальності і вимагає пошуку нових шляхів підвищення рівня моральної сформованості підростаючого покоління.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей формування моральних цінностей в дітей шкільного віку за допомогою сім'ї та школи. *Завданням даної статті* є обґрунтування необхідності морального формування дітей шкільного віку.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про інтерес науковців до проблеми морального виховання молоді (Білоусова В., Выгоцкий Л., Гармаев А., Здравомыслов А., Кобзар Б., Семиченко В., та інші). Однак питання морального формування дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи у наукових роботах уваги приділено недостатньо.

Виклад основного матеріалу. В дитинстві засвоєння моральних норм відбувається порівняно легко. Шкільний вік – період активного пізнання світу і людських стосунків, формування моральних основ особистості майбутнього громадянина. На ефективність морального формування впливає багато різних чинників.

Серед чинників, які мають безпосередній вплив на ефективність морального формування необхідно виділити дві групи: об'єктивну і суб'єктивну.

Групу об'єктивних чинників складають:

- генетична спадковість і стан здоров'я дитини;
- соціальний і культурний рівень сім'ї;
- обставини біографії членів родини;
- культурні традиції сім'ї;
- професійний і соціальний статус батьків в суспільстві;
- особливості життя в країні.

Групу суб'єктивних чинників складають:

- психічні особливості дитини, світогляд, ціннісні орієнтації, внутрішні потреби і інтереси вчителя і учня;
- система стосунків з навколишніми;
- виховні дії спрямовані на дитину з боку окремих людей, груп, об'єднань [3].

Результати нашого дослідження свідчать про те, що виховна дія може реалізовуватися різними способами і на різних рівнях сформованості особистості, а також за допомогою самовиховання (управляючи своїм психологічним станом, поведінкою і активністю).

У цьому контексті доречно згадати твердження В. Сухомлинського, який відзначив важливість морального самовиховання особистості у її загальному розвитку: «Якби людину виховував тільки хтось, а сама себе вона не виховувала, то вона не стала б найвищою цінністю серед усіх інших цінностей світу, не піднялася б на той щабель морального розвитку, з якого їй видно не тільки інших людей, а й саму себе. Вихованою можна назвати в повному розумінні тільки ту людину, яка вміє виховувати себе» [9, с. 412].

Очевидно, що з часів, коли працював В. Сухомлинський і до нашого часу, не втратила значення розроблена ним система правил самовиховання, яка має особливе значення для морального формування школярів:

1. Будь духовно сильним, витривалим, непохитним, мужнім; непримиренним і нетерпимим до ниття і зневіри, розслабленості і безнадійності.

2. Роби так, як повинно бути, не для годиться, а за велінням власної совісті. Будь гранично чесним наодинці з собою.

3. Уміє відчувати поряд з собою людину, уміє розуміти її душу, бачити в її очах складний духовний світ – радість, горе, біду, нещастя. Не завдавай своєю поведінкою болю, кривди, тяжких переживань іншим людям. Уміє підтримати, допомогти, підбадьорити інших.

4. Уміє бути духовно сильним і мужнім у ставленні до самого себе. Пробуджуй у собі докори сумління, розвивай чутливість своєї совісті.

5. Умій повелювати своїми діями, вчинками, поведінкою, намірами. Моральною особою ти станеш тоді, коли в твоїй душі назавжди оселяться совість, сором, язливість, відповідальність і обов'язок.

6. Будь самостійною, незалежною, творчою особистістю, але пам'ятай про погребі інших людей і орієнтуйся на них у своїй особистій діяльності.

7. Будь щирим і безкорисливим. Скупість збіднює людину, перетворює її в егоїста і набувача.

8. Будь скромним, пам'ятай про гідність людей.

9. Бережи й щади вразливість людини. Не завдавай своїми вчинками образи, болю, клопоту.

10. Умій наказувати собі, володіти собою.

11. Будь терпимий до окремих людських слабостей і непримиренний до зла.

12. Умій з гідністю жити, працювати, користуватись матеріальними і духовними благами, з гідністю переживати радість і горе.

Поважай і виконуй закони своєї держави. Умій поважати норми людських відносин, які склались протягом багатьох віків [10, с. 249-323].

Відповідно О. Грива стверджує, що у навчально-виховному процесі формування особистості та стосунків (життєвих змістів, духовних, культурних та моральних цінностей, засвоєння зразків взаємини з навколишніми) важливим елементом виховання є моральне формування, яке вимагає правильних орієнтирів, підтримки і допомоги з боку загального навчального закладу. Процес становлення особистості ґрунтується на стимулюванні в неї прагнення до розвитку і самовиховання, самовизначення і самореалізації, формування соціально значущих рис (доброта, чесність, ввічливість, гідність, тощо). Отриманий особистістю життєвий досвід сприяє ефективності виховання і бажанню виконувати різноманітні суспільні функції у різних напрямках духовної культури, спілкування [4].

Спілкування є невід'ємною частиною людського життя і має значний вплив на моральне формування особистості (різний рівень освіти і сродниці навколишніх сприяє розумовому і духовно-моральному саморозвитку дитини). Під час спілкування учителя і учня, гармонізуються зовнішні умови педагогічного середовища й внутрішній світ дитини, що сприяє порозумінню між ними. Розуміючи важливість спілкування у моральному формуванні майбутньої особистості Г. Ковальов стверджував, що «Діалог – створює оптимальний психологічний режим для повноцінних і відкритих стосунків між людьми, за його допомогою запускаються найбільш глибокі й інтимні механізми психічного, які забезпечують можливість здорового розвитку і саморозвитку людини» [6, с. 20]. Під час діалогу співрозмовник, бачить себе як із власних позицій, так і із позицій іншої людини, що є важливим для педагогічного процесу, оскільки це створює підґрунтя для рефлексії, моральної відповідальності, критичного мислення особистості. Отже, можна стверджувати, що за таких умов

відбувається самоаналіз, самокоригування поведінки, діяльності та вчинків дитини, а також сприятиме її самовихованню, розвитку і вдосконаленню. У цьому контексті доречно згадати дослідження А. Калініченко, який відзначає, що «самовиховання – це свідомо діяльність людини, спрямована на вироблення, вдосконалення або зміну нею своїх якостей... Звідки самовиховання забезпечується свідоме сприйняття зовнішніх регулюючих факторів, а особистість стає активним суб'єктом свого творення» [5, с. 1].

У контексті проблеми морального формування дітей шкільного віку, доцільно зазначити, які потреби є здоровими, а які – патогенними. Так, Е. Фромм відзначає, що радикальний гедонізм сполучений з особистим егоїзмом, є характерологічною рисою невротичної особистості. Важливо при цьому, що відсутність в людини вольових якостей і прагнення до самовиховання створює ризик примикання її до морально-деструктивних молодіжних течій, які головним чином прагнуть до розваг та каловольень. Недостатній рівень духовної сформованості особистості обумовлює в неї розвиток споживчої орієнтації, нездатність до дружби, любові, вірності, взаємодопомоги [12, с. 108].

Змінення моральних цінностей в сучасному суспільстві, криза духовної культури та відсутність чітких моральних критеріїв, збільшує кількість стосунків серед школярів, що містять прагматичні мотиви (мас гроші, перспективу, авторитет у колективі, багаті батьки, тощо). Особистість в якій переважають прагматичні цінності характеризується досить чіткою ієрархічністю в системі цінностей з домінуванням певних прагматичних мотивів (престиж, влада, кар'єра) [2]. Отже, самовизначення під впливом сучасних моральних уявлень про стосунки з людьми, набуває орієнтацію на матеріальній бік життя, надається пріоритет грошам й матеріальним цінностям, що символізує могутності і владу. Наслідком нових пріоритетів у суспільстві є будівництво стосунків між членами родини на основі престижу (наявність грошей, авто, квартири, заняття престижної посади, тощо), що позбавлятиме духовно-моральних стосунків між її членами, тому найчастіше вони не витримують випробувань часом та побутовими труднощами. При цьому очевидно, що в українській сучасній молоді відсутнє бажання придбати багатства за допомогою праці, але поширене прагнення до задоволення особистих бажань без зусиль [2].

У такому контексті ми можемо зробити висновок, що моральні цінності сучасного підростаючого покоління суперечать моральним цінностям, які характеризують поведінку дітей шкільного віку, і викликають відхилення від середньостатистичної норми в процесі їхнього морального становлення.

На думку О. Богданової і С. Черепкової ефективним методом морального формування, дітей шкільного віку і підготовки їх до життя в соціумі, є концентрація педагогічних зусиль на отриманні учнями певного рівня моральної освіти, яка є основою розвитку інших якостей

особистості. Моральна освіта учнів (придбання моральних знань і життєвого досвіду) ґрунтується на нормах і вимогах загальнолюдської і національної моралі, керуючись принципами патріотизму, толерантності, гуманізму [2].

Моральне формування особистості завжди було головним завданням суспільства, стержнем будь-якого прояву людської життєдіяльності. Бажання пращовати, спілкуватися з оточуючими, совість, гідність, допомога слабкому – необхідні моральні цінності для існування і розвитку суспільства. Світогляд і сприйняття понять моралі сучасної молоді, відрізняється від колишніх, що свідчить про необхідність пошуку нових методів сприяючих ефективному моральному формуванню підростаючого покоління. Дитина шкільного віку, отримує величезну кількість різної інформації, зорієнтованої на інтелектуальні зусилля, що веде до духовно-моральної байдужості (важче співпереживає ішої людині, її болю або радості). Отже, від вчителя вимагається копітка і різнобічна робота, аби збудити і розвинути необхідні сучасній високоморальній людині відчуття (співучасті, співчуття, взаємодіюмоги, тощо) [13].

Проведений нами аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що шкільний вік є вирішальним етапом в моральному формуванні людини, під час якого відбувається становлення особистості. Дослідники Ю. Азаров [1], Т. Вечерок [4], В. Лозовцева [7], В. Мухина [8], О. Урбанская [11], М. Фіцула [13] та інші, умовно поділяють школярів на три вікових категорії (молодший шкільний вік від 6 до 10 років, підлітки від 11 до 14 років, старший шкільний вік 15 до 17 років) і кожен віковий період відрізняється віковими особливостями, і відповідно вимагає різної педагогічної дії.

В процесі морального формування, на слабку моральну свідомість школярів, впливає велика кількість життєвих протиріч («ошту» і «треба», «можна» і «неможна», «снує» і «доступно», тощо). Повсякденні протиріччя і труднощі ускладнюють процес морального формування, а інколи розвивають у дітей сором'язливість, розбещеність, легковажність, цинізм, песимізм, лнь, тощо [8].

Розглядаючи методологічні основи і механізми морального формування дітей шкільного віку М. Фіцула виділив такі його розділи:

1. Формування національної самосвідомості.
2. Екологічне виховання.
3. Виховання непримиренного ставлення до алкоголю, нікотину, наркотиків.
4. Статеве виховання.
5. Виховання свідомої дисципліни, обов'язку і відповідальності.
6. Правове виховання учнів [13].

У такому контексті М. Фіцула відзначив завдання морального виховання:

- а) формування в учнів моральних понять, поглядів, переконань,
- б) виховання моральних почуттів,
- в) вироблення навичок і звичок моральної поведінки [13].

У свою чергу І. Ющипшич зазначив важливість використання різних теоретичних знань, досвіду, методів, у процесі морального формування особистості, щоб вона була здатна до боротьби життєвої, боротьби за існування [16]. Дослідник вважав, що моральна людина повинна завжди поводитися коректно, дбати про своє добро і щастя своєї родини, присвячувати частину своєї енергії і праці своєму народу, вона повинна співчувати ближньому і любити його, шкелуватися про честь свою і своєї родини, пізнавати природні закони, розуміти їхню важливість для себе, ретельно і з любов'ю виконувати свої обов'язки, що сприятиме примноженню особистого і загального добра, прагнути стати корисною своєї родини, народові [14].

Висновки та перспективи подальшого розгляду. В цій статті нами була висвітлена необхідність морального формування дітей шкільного віку за допомогою сім'ї і школи, але ми не можемо охопити весь спектр проблеми, тому передбачено подальший розгляд даного питання.

Список літератури

1. Азаров Ю. П. Методика воспитательной работы. Учеб. пособие для студентов пед ин-тов / Ю. П. Азаров, Л. М. Байтенова, Е. П. Белозерцев и др. Под ред. Л. И. Рувинского. – М.: Просвещение, 1989. – 335 с.
2. Богданова О. С., Черепкова С. В. Нравственное воспитание старшеклассников: Ки для учителя / О. С. Богданова, С. В. Черепкова. – М.: Просвещение, 1988. – 206 с.
3. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика. Учебник для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
4. Вечерок Т. В. Сімейні традиції у формуванні моральних цінностей старшокласників: дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук. 13.00.07 / Тетяна Василівна Вечерок. – Луганськ, 2005. – 229 с.
5. Калініченко А. І. Педагогічні умови організації самовиховання студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" – Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2002. – 20 с.
6. Ковалев Г. А. Психологическое воздействие: теория, методология, практика. Автореф. дисс. на соискание ученой степени доктора псих. наук. – М.: АИИ СССР, 1991. – 51 с.
7. Лозовцева В. Н. Роль учителя в преодолении конфликтов между подростками-одноклассниками / В. Н. Лозовцева // Психологическое консультирование в школе: сб. науч. тр. / сост. Н. В. Коптева. – Пермь, 1993. – С. 174-183.
8. Мухина В. С. Возрастная психология, феноменология развития, детство, отрочество: учеб. для студ. вузов / Валерия Сергеевна Мухина. – 4-е изд., стереотип. – М.: ИЦ "Академия", 1999. – 456 с.
9. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // Викрив творін. в 5 т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 5. – С. 411-414.

10 Сухомлиньський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлиньський // Вибрані твори в 5 т. – К.: Рад. школа, 1977 – Т. 5. – С. 149-116.

11 Урбанская О. Н. Работа с родителями младших школьников: пособие для учителя / О. Н. Урбанская. – М.: Просвещение, 1986 – 192 с.

12 Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Пер с нем., англ. / Э. Фромм. – М.: Республика, 1994. – 447 с.

13 Фицула М. Педагогіка: навч. посіб. для студ. вищих пед. закл. освіти / М. Фицула. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1997 – 192 с.

14 Юшшин І. О моральном вихованні молоді / І. Юшшин // Учитель. – 1907. – Ч. 21-22. – С. 305-316, 339-351.

АНОТАЦІЯ

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури визначено сутність процесу морального формування дітей шкільного віку, проведено аналіз різноманітних підходів до вирішення цієї проблеми. Результати проведеного аналізу свідчать, про необхідність морального формування дітей шкільного віку, що складає основу загального морального розвитку зростаючої особистості.

АННОТАЦИЯ

На основе теоретического анализа психолого-педагогической литературы определена сущность процесса морального формирования детей школьного возраста, проведен анализ разнообразных подходов к решению этой проблемы. Результаты проведенного анализа свидетельствуют, о необходимости морального формирования детей школьного возраста, который составляет основу общего морального развития растущей личности.

SUMMARY

On the basis of theoretical analysis of psychological and pedagogical literature essence of process of the moral forming of children of school age is certain, the analysis of the various going is conducted near the decision of this problem. The results of the conducted analysis testify, about the necessity of the moral forming of children of school age which makes basis of general moral development of growing personality.

УДК 378.016:785

Лі Дзінся
(Китай)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАНОНОГО НАВЧАННЯ

Для підготовки студентів до майбутньої професії педагога-музиканта важливе значення має виконавська культура, яка є складовою частиною загальної музичної культури. Актуальність проблеми формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів зумовлена тенденціями розвитку освітньої системи; необхідністю ефективного функціонування системи підготовки фахівців та створенням умов для формування професійних якостей особистості.